

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

En zij vonden de steen afgewenteld van het graf (Lc 24:2).

Het harde gesteente van de rotsen dat opensplijt, de grafsteen die is weggerold. In de Bijbelteksten voor deze Paaszondag komen we stenen tegen. Stenen als stille, rotsvaste getuigen van het Paasgeheim, van een stem die zachtjes fluistert: Hij is niet hier. Hij leeft!

De harde stenen muur voor je, de steen op je maag; de steen waar je je vreselijk aan stoot, de steen die je naar je hoofd geslingerd krijgt... stenen staan voor zware, niet te tillen problemen. Met hun ondoordringbare hardheid, zijn stenen beeld van ijzige kilte, stukgeslagen dromen, van mensen die verstart zijn geraakt door wat hen overkomt aan teleurstelling en onmacht. Stenen staan voor wat versteend en verstijft, voor wat sterft in ons mensen. Maar stel je nu eens voor dat stenen open kunnen breken? Dat er iets beweegt in de onwrikbaarheid van niet op te lossen problemen? Dat de starheid, waarmee meningen en posities worden verdedigd, tot ontspanning komt? Dat muren van vijandschap doorbroken worden? Dat de veranderingen waar je als een berg tegenop ziet, een verademing zijn, een nieuw begin. In deze verkondiging denken we samen na over Exodus 17 en het opstandingsverhaal in Lucas 24, en de verborgen bevrijdende ruimte achter de hardheid van stenen.

I EXODUS: HOE VER NOG?

De Israëlieten bevinden zich in de woestijn van Sin, waar ze van oase naar oase moeten trekken. De Bijbel noemt zulke plekken pleisterplaatsen: een bron in de hitte en droogte van de woestijn, waar palmbomen zijn, waar water is en schaduw; een plek om op adem te komen, een plaats waar wonden en vermoeidheid kunnen helen. Maar zo'n plek lijkt eindeloos ver weg. Al dagen zijn ze onderweg in die woestijn van Sin. Aan de zuidelijke horizon ligt heel in de verte het land van Judea, en aan de westelijke horizon het water van de Dode Zee. Het is een bar en droog landschap: eindeloze kale vlakten en niets dan stenen, kalkachtige rotsen en hellingen, een plek waar nauwelijks iets groeien kan.

De Israëlieten slaan hun kampen op in Refidim. En nu blijkt daar geen water te zijn. De angst slaat hun om het hart en ze raken in paniek. Je hoort het terug in hun bange vragen: 'geef ons te drinken, geef ons water!' Ze beginnen Mozes verwijten te maken. 'Murmureren' heeft de Statenvertaling in vers 3. Murmureren of morren (Hebr. *lûn*): het is een belangrijk woord dat steeds terugkeert in de woestijnverhalen. Je kunt daarbij denken aan het gepruttel van een pan die te lang opstaat, waardoor het voedsel haar smaak verliest. Murmureren is een gebrom zonder einde, een gemopper waarin mensen elkaar verliezen elk perspectief verloren gaat.

Misschien kent u ze: mensen die niets anders meer kunnen dan mopperen, dan boos om zich heen slaan, niet om een ander te kwetsen, maar uit onmacht. Mensen die zich elke dag een beetje meer verliezen in hun boosheid en gemopper. Een weg ten dode, waar alleen God nog een uitweg kan bieden. En zo was het ook die dag. Mozes noemde die plaats 'Massa en Meriba' (Ex 17:7). 'Massa' betekent verzoeking en 'Meriba' twist. Want twist en verzoeking waren er ook die dag.

Daar staan ze dan op de kale vlakten van Refidim, in de hete, brandende zon, moe en uitgedroogd van de dorst. Ze raken in paniek en beginnen Mozes en elkaar verwijten te maken. En er loopt van alles door elkaar heen: angst, vermoeidheid, boosheid, het verlies van hoop. Hun binnenste is al even kaal als die woestijn waar ze zich bevinden. Moe en uitgeput slepen ze zich voort in die woestijn, met gebogen hoofden, hun voeten onder het stof. Mannen en vrouwen, lammen en blinden, kinderen en ouderen. Met Gods hulp hebben ze zich ontworsteld van de tirannie van farao... ze trokken door het water van de Rietzee heen en zijn ontkomen aan de dood. Ze jubelden toen ze de oevers bereikten, maar nu is er van die vreugde weinig

meer te merken. Ze zijn vrij om te gaan, maar nog zijn ze slaven en vreemden voor elkaar. De doodsprikkel in hun kelen benauwt hen, en ze roepen en schreeuwen door elkaar heen, bang om daar te moeten sterven in die woestijn, dat land van ongenade. Wat is hier de bedoeling van, van deze helse tocht? Moeten wij en onze kinderen soms omkomen van de dorst? Waren wij niet beter in angstland gebleven? Dor en droog is de bedding van hun hart, moe en uitgeput hun ziel. In hun boosheid en hun angst wordt alles in twijfel getrokken: of de weg die ze zijn ingeslagen geen heilloze weg is, wat voor zin het allemaal heeft, en of de Heer nog wel in hun midden is.

II LUCAS: VERTWIJFELD DOOR HET LEGE GRAF

Vertwijfeld raken: het kan een mens overkomen wanneer de weg te zwaar wordt, wanneer je struikelt over de stenen van tegenslag, van verdriet en gemis. Ook het Paasverhaal in Lucas begint met twijfel en paniek. In het Lucasevangelie zijn het vrouwen die als eerste het lege graf ontdekken: vrouwen uit Galilea die met Jezus meegereisd waren – zo verduidelijkt Lucas aan het einde van hoofdstuk 23.

Ze hebben gezien hoe hij sterven moest als een misdadiger, hoe hij dor en dorstig aan het hout het leven liet. Nadat zijn lichaam van het kruis genomen werd, waren ze meegegaan met Jozef van Arimatea naar het rotsgraf werd hij begraven. Ze hadden gezien hoe hij hem in doeken had gewikkeld en in het graf legde. Daarna waren ze met een bedroefd hart naar huis gegaan, met één gedachte: om geurige olie en balsem te bereiden en daarmee zijn gewonde lichaam liefdevol te zalven.

Bij het breken van het morgenlicht, op de eerste dag van de week, gaan ze naar het graf. De 'eerste dag': dat is de eerste aanwijzing van Lucas dat er nu een nieuwe toekomst opengaat. De eerste dag verwijst naar de schepping, de dag waarop God zei dat er licht moest zijn, de dag waarop het licht het duister overwint. En dan zien ze tot hun grote verbazing, dat de grote steen die het graf afsloot is weggerold, die zware ontilbare steen is weg gewenteld. Een tweede teken dat de zwaarte van de nacht geweken is, dat het licht het duister heeft verdreven.

De ingang van het graf ligt voor ze open, maar als ze naar binnen gaan vinden ze het lichaam van Jezus niet en ze raken in paniek. Lucas schrijft in vers 4 dat ze vertwijfeld raken; van streek zijn heeft de NBV. Lucas gebruikt het Griekse woord *aporeo*. Dat betekent: 'in onzekerheid verkeren, in verlegenheid zijn, zich geen raad weten'. In het Nederlands kennen we het woord *aporie*: een begrip dat in de filosofie zoveel betekent als het 'onvermogen om een bepaalde kwestie tot een oplossing te brengen'.

Wat de vrouwen meemaken is ongehoord en onvoorstelbaar. Ze krijgen het niet meer bij elkaar gedacht. Ergens is er nog die herinnering aan wat Jezus gezegd had: dat hij moest sterven, maar na drie dagen zou opstaan uit de dood. Ze verwachten zijn lichaam te vinden, maar vinden hem niet. En ze raken overmand door schrik, door verwarring. Wie iemand verloren heeft, kan het zich indenken: die eerste dag na de begrafenis.

Wakker worden in het onwerkelijke besef dat alles anders is; het vreselijke dat er gebeurd is. Je denken zo verward en gedachten die je bekruipten, of het een kwade droom kan zijn. Ontwaken in de kale werkelijkheid van het gemis: het is misschien wel één van de moeilijkste dingen die mensen overkomen kan. En we zien dat ook bij de vrouwen gebeuren: ze slaan de handen voor hun ogen. Is dit het dan? Moet de weg van Jezus, hun Heer, nu zo eindigen? Met een leeg graf, zelfs geen plaats waar ze om hem kunnen huilen. Ze zijn verbijsterd, murw, lamgeslagen. Ze zijn er nog niet klaar voor om de tekenen te zien dat Hij is opgestaan, dat Hij leeft. Ze zijn nog blind voor het morgenlicht op de eerste dag, de weg gewentelde steen, het lege graf, de weg die openligt.

III EXODUS: DE ROTSEN GAAN OPEN!

Geen weg meer zien, de moed die je in de schoenen zakt. Mozes slaat doodsangsten uit, want het gemopper van de Israëlieten is zo grimmig geworden, dat de lucht trilt van cynische boosheid. In vers 4 staat er dat hij het luid uitroept tot de Heer. Mozes is bang voor hen, dat zij stenen naar zijn hoofd zullen gooien. Angstig en onzeker zoekt hij zijn hulp bij God.

En de Israëlieten? Net als de vrouwen in het Paasverhaal, zijn ze blind voor de tekenen van Gods bevrijding. Ze zien niet meer hoe God hen elke dag nabij is, hoe hij hen omgeeft met de vleugels van zijn genade en hen helpt in de ontberingen van de woestijn. Ze sluiten hun ogen voor al die tekenen waarin Gods bevrijding aan het licht komt: voor de vuurkolom die hen voorgaat en hen de weg wijst, voor het manna uit de hemel, de kwakkels die neerstrijken. Ze zien niet hoe de Heer voor hen 'in de woestijn een tafel dekt' (vgl. Ps 78:19-20), en rivieren schept in de wildernis.

Het versteende hart en de verstarde blik: het moet opengebroke worden. Het moet weer gaan stromen in hun binnenste. Daarom geeft de Heer Mozes opdracht om naar de berg Horeb te gaan. Op die plaats moet Mozes op de rotsen slaan. Met het blote oog kun je het bijna niet zien, maar achter de rotswanden in woestijnen, bevinden zich vaak holtes, gangenstelsels zelfs die door het water zijn ontstaan. Ook vandaag kun je nog van zulke uithollingen ontdekken in het gesteente, daar in de woestijn van Sin. Vermoeid gaat Mozes op weg, tot waar zijn voeten hem dragen kunnen. En dan slaat hij op de harde, kale rotsen met de staf waarmee hij ook op het water van de Nijl had geslagen. Die staf is hier beeld van Gods rechterhand, zijn heilige arm waarmee Hij op het water van de Nijl sloeg en het water rood kleurde; zijn uitgestrekte hand waarmee Hij het water van de Rietzee spleet en zijn volk bevrijdde.

En dan gebeurt het. Het alsof niet hij, maar God zelf op de rotsen slaat. De rotsen splijten open en er stroomt water uit. Wat ondoordringbaar en onwrikbaar leek, komt tot beweging. Levend en stromend water sijpelt van de rotsen. En eindelijk kunnen ze drinken: water uit de harde steen. Ze moeten wel gejubeld en gejuicht hebben, hoe God water schept in die kale woestijn, hoe hij de rotsen splijt en hen te drinken geeft.

IV: HIJ IS NIET HIER, HIJ LEEFT!

Een onverwachte toekomst die zomaar ineens openbreekt: juist wanneer wij geen weg meer zien, wanneer alles hopeloos vastloopt, komt Gods ons nabij. De vrouwen staan daar met hun handen voor hun ogen. Het is onvoorstelbaar wat God doet. Eigenlijk zijn wij net als die vrouwen. Mensen van toen en mensen van nu: eigenlijk is er niet veel verschil. Als God ingrijpt in ons bestaan, als Hij alles openbreekt, als Hij alles omkeert en de dood overwint, staan wij aan de grond genageld. Dan blijft bij ons de aporie, het onvermogen om het bij elkaar te denken, hoe God levend maakt wat dood is. Jezus staat op uit de dood. Maar de vrouwen staan met hun gezicht naar de grond gebogen. Vastgelopen, blind voor het licht.

Maar dan zijn er twee engelen, twee boodschappers van de Heer, die oog hebben voor hun verdriet. In de afgrond van hun pijn, juist op het moment dat ze met gebogen hoofden naar beneden staren, komt God hen tegemoet. Geen zalvende woorden bij de engelen, maar een vraag die hen de ogen opent: waarom zoek je de Levende onder de doden? Hij is niet hier, Hij is uit de dood opgewekt!

En dan vragen ze of zij zich herinneren wat Hij gezegd en gedaan had in Galilea. Ze waren met hem meegegaan en hadden zijn woorden ingedronken als levend water. Ze zagen hoe Hij mensen genas, hoe hij brood deelde, en mensen uit de diepten van ellende trok. Hij had gesproken over zijn lijdensweg: hoe de Mensenzoon de dood moest ingaan, maar op de derde

dag zou verrijzen. Ze hadden het nooit echt begrepen. Maar nu, nu zij hem zo missen en terugdenken aan zijn liefde, raakt Hij hun hart nog sterker aan. En nu dringt het licht van de nieuwe morgen zich op: Jezus leeft. Ze moeten hem niet zoeken bij het graf. God heeft hem uit de dood opgericht, precies zoals hij had gezegd.

Het levend Woord van God komt naar ons toe door mensen die zijn woord spreken. Steeds weer moet het Woord ons aangezegd worden. 'Herinneren' is hier eigenlijk wat ongelukkig. De Statenvertaling vertaalt in vers 6 met 'gedenken'. En dat past hier beter. Want gedenken is meer dan herinneren. Herinneren is graven in je geheugen, terugdenken aan hoe het allemaal was. Maar gedenken is veel meer dan dat: gedenken betekent niet alleen dat je terugdenkt, maar ook dat je de gebeurtenissen je eigen maakt, dat je hart gaat meedoen, en dat je je erdoor laat bepalen. De engelen zeggen dat de Heer is opgestaan. Dat Hij leeft.

Wie was voor jou zo'n engel? Iemand die je nabij was in je diepste verdriet, en je juist daar waar alle vreugde stopt en alles zo zinloos en donker lijkt, herinnerde aan Jezus? Iemand die zei: gedenk wat hij gezegd heeft: Dat Hij leeft! Dat Hij is opgestaan en dat ook jij door hem opnieuw leven mag. Iemand die door liefdevolle woorden en goede vragen een steen van je wegnam. Iemand die weer licht bracht en je ogen opende voor Christus, de Levende.

In het gedenken ontdekken de vrouwen een nieuw perspectief, en krijgen zij een nieuwe bestemming. Ook zij staan op, en gaan naar de andere leerlingen om van Jezus te getuigen. Ze worden in eerste instantie niet geloofd. De apostelen wuiven het weg als kletspraak, te mooi om waar te zijn. Dat is wat vrouwen wel vaker overkomt als zij getuigen van hun geloof. Maar Petrus staat op, want bij het horen van hun woorden, gaat ook zijn hart weer open. De wanhoop wijkt, het verdriet wordt milder. Want Hij die hij zo liefheeft, zijn meester die hij verloochende, is niet bij de doden. En ook hij denkt terug aan wat Hij gezegd had. Dat Hij de Levende is, de zoon van de Allerhoogste, Gods eersteling die uit de dood zal opstaan. En dan rent hij, zo snel al zijn benen hem dragen kunnen. En ook hij ziet het lege graf, de doeken, de weggerolde steen. En dan weet hij tot in het diepst van zijn wezen, met al de vezels in zijn lijf:

Mijn Here leeft. Hij is niet hier, want Hij is opgestaan.
En alles jubelt en juicht, heel de schepping zingt.
Ja heel de aarde zingt het uit: de zeeën bruisen,
rivieren klappen in hun handen, de bergen jubelen.
De rotsen gaan open, het water stroomt van de rotsen.
Christus is opgestaan. Halleluja!